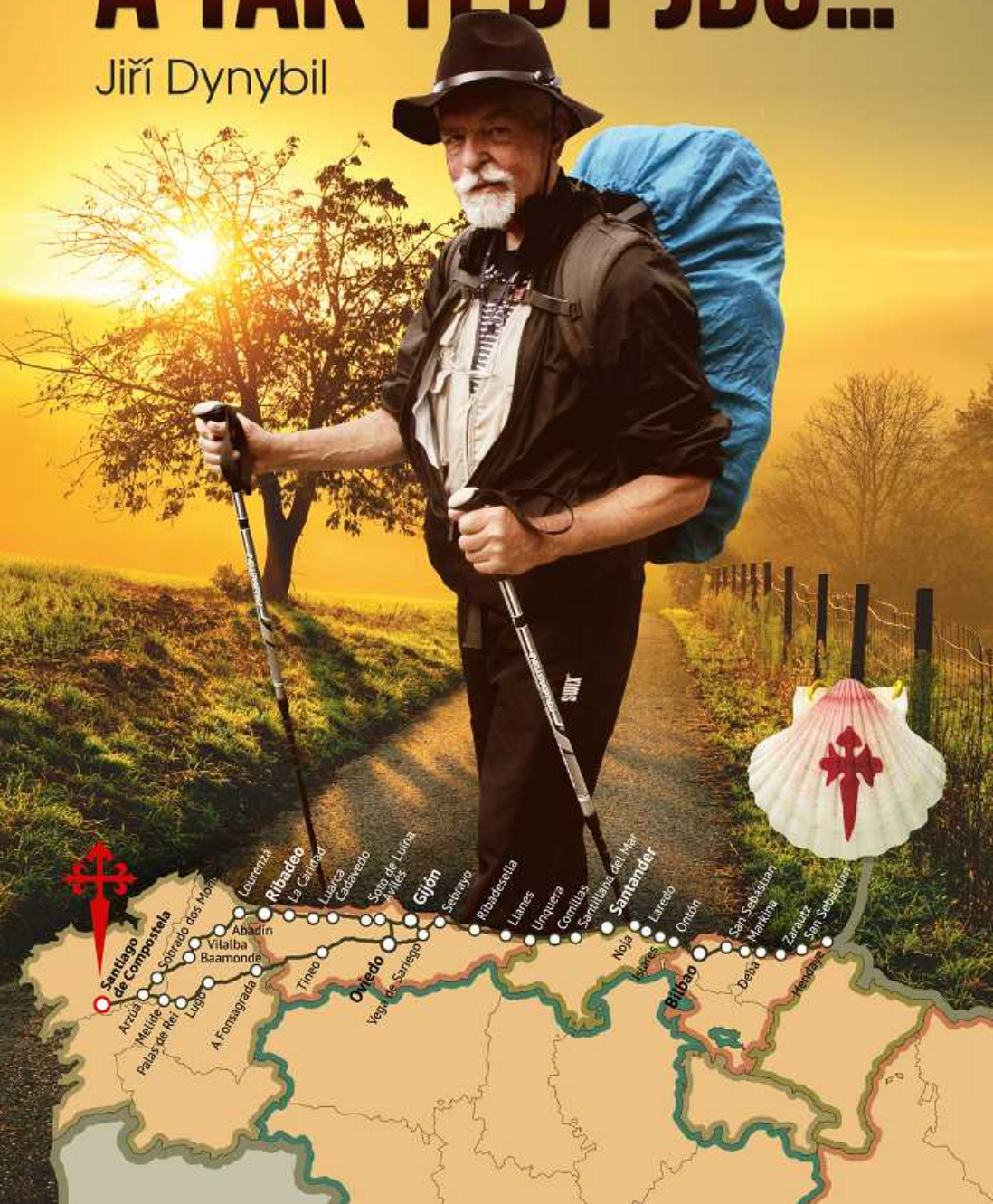
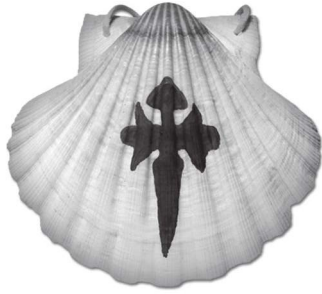

CESTOPIS A PŘÍBĚH O PROŽITÍ 787 Km SVATOJAKUBSKÉ CESTY

A TAK TĚDY JDU...

Jiří Dynybil

CESTOPIS A PŘÍBĚH O PROŽITÍ 787 KM SVATOJAKUBSKÉ CESTY

A TAK TEDY JDU...

————— Jiří Dynybil —————

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Za podporu, díky níž tato kniha vyšla, chci vřele poděkovat panu Ing. Danielu Keřlíkovi, majiteli vinného sklepa Vinný Újezd 19, panu Radku Eisenreichovi, majiteli dopravní firmy VIP Bus Servis s.r.o., www.vipbusservis.cz, a svému dlouholetému příteli panu Pavlu Trejtnarovi.

Dále chci srdečně poděkovat panu Mgr. Jaroslavu Suchánkovi, který dal podnět k napsání této knihy a během jejího psaní ji se mnou konzultoval. Bez něho by nevznikla. Také děkuji panu Vratislavu Ebrovi za poskytnuté konzultace a doporučení.

Copyright © Jiří Dynybil, 2019

Cover Art © Lukáš Tuma, 2019

Cover Photography © Jiří Dynybil, 2019

Photos © Jiří Dynybil, 2019

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2019

ISBN 978-80-7557-214-1 (print)

ISBN 978-80-7557-756-6 (ePub)

ISBN 978-80-7557-757-3 (mobi)

ISBN 978-80-7557-758-0 (pdf)

*Tuto knihu věnuji s láskou svým dětem, jejich dětem,
dětem jejich dětí a dalším, s přáním, aby své životy
prožívali s takovým hlubokým krásným duševněm,
jako já poutnickou cestu do Santiaga de Compostela.*

JE TO OMEN?

Pomalů se vznáším. Nezdá se mi to, nespím, jsem v letadle. Doposud to bylo přání, plánování, rozhodnutí, příprava. Nyní to je realita. Moje poutnická cesta – „*Camino de Santiago*“ – do Santiaga de Compostela, kde jsou uloženy ostatky patrona Španělska svatého Jakuba, začíná. Nevím, jestli ji dokončím, ani v jakém tělesném či duševním stavu. Víím, že bude velice náročná, fyzicky i psychicky, ale je to výzva, bude to zajímavé, bude to poznání. Přitahuje lidi z celého světa.

Poslední tři roky jsem cestoval sám, místními jednoduchými dopravními prostředky po Jižní a Střední Americe. I tam mne doprovázel jen můj batoh. Byla to také výzva, cesta za poznáním. Mluvím španělsky, a tak jsem se mohl volně pohybovat, komunikovat a sdílet místní chod života s obyčejnými lidmi. Bylo to úžasné. Zejména v Peru, Ekvádoru a Bolívii, kde dosud asi 40 % obyvatelstva tvoří Inkové, kteří tam jsou respektováni, žijí stále svým vlastním stylem života ve svých komunitách. Chudí, ale hrdí. Mají být na co hrdí. Znalosti a schopnosti jejich předků byly úžasné – a přitom mnoho z nich ani do dnešního dne nedovedeme rozluštit. Vrátil jsem se z těchto cest neuvěřitelně obohacen a byl jsem si vědom, že nic podobného již nikdy nemohu zažít. I přesto, že mne zajímají další kontinenty, další země, kde se ještě žije trochu jiným, přirozenějším, tradičním, snad i duchovnějším způsobem. Například v Asii. Pokud se ale nemohu domluvit jejich domácím jazykem, nemohu se ani volně pohybovat, takže se z mého cestování stává jen turismus. Při něm jsem schopen jenom se dívat a dorozumívat anglicky, a to ještě jen s lidmi s vyšším vzděláním nebo z turistické branže. Turismus zajímavý, ale stále jen turismus – chybí to hluboké poznání života lidí.

Co tedy dále? Aby to bylo poznání, aby to byla výzva? A tu se někde ve mně začali ozývat skřítkci diblíci, kteří ve mně dřímají již asi 10 let. Čas od času hlásili svoji přítomnost, ale vždy jsem je uklidnil, že „ještě není ten pravý čas“. Před deseti lety jsem si v Německu koupil knihu známého televizního moderátora a komika, který píše o své inkognito poutnické cestě do Santiaga de Compostela. A byl to *bestseller*, prodalo se přes milion výtisků. Kniha je to velmi hezká. Popisuje jeho poutnickou cestu se všemi příběhy, fyzickými nároky a pozitivním vlivem, který měla na jeho duševno. Na konci cesty si připadal vnitřně silnější a čistší. On sám je nábožensky založený a dle vlastních slov se cítil „blíže k Bohu“. Tato kniha mne upoutala a vnukla mi první myšlenky na absolvování této cesty. Později jsem se občas setkal s lidmi, kteří o této cestě rovněž mluvili velice zajímavě, takže vzniklé myšlenky – skřítkci diblíci – zůstávaly na živu.

Teď ucítily svoji příležitost. Snažil jsem se o cestě vyhledat co nejvíce informací. Zejména na internetu jsem studoval různé poutnické trasy, jejich náročnost, okolní přírodu, možnosti ubytování v poutnických ubytovnách zvaných *albergues* i nejpříznivější roční období pro uskutečnění. Nejvhodnější období je od dubna do května. To nejsou taková horka – deště mohou přijít kdykoliv – a také ještě není poutnická sezóna, kdy je problém sehnat nocleh v *albergu*. Proudící masy poutníků navíc kazí pohodu a prožití cesty.

Camino Francés je nejoblíbenější. Nadprůměrně náročná a přírodně zajímavá je jen první etapa z Francie přes Pyreneje. Dále se jde vnitrozemím Španělska, často podle dálnice a po nebezpečně frekventovaných silnicích, skrze pole. Touto trasou šel autor zmiňované knihy – a já jsem ji předem vyloučil.

Camino del Norte vede z francouzského Irúnu do španělského San Sebastianu, baskicky Donostie, a dále více méně podle moře. Moře a hory mám rád, věži v nich bouřlivá, ne-

spoutaná, ale i tichá pohodová energie. Tato trasa není nadprůměrně frekventovaná poutníky jako *Camino Francés* a mořské pobřeží má své charisma.

Camino Primitivo začíná až přibližně 350 km před Santiagem de Compostela. Je to ta původní, první zavedená poutnická cesta, vede hezkou přírodou, přes kopce až do výšky 1100 m n. m. Z důvodu její náročnosti ji volí nejméně poutníků. Asi v polovině cesty po *Camino del Norte* lze přejít na její začátek, do Ovieda.

Byl říjen a já zvažoval cestu v dubnu dalšího roku. K rozhodnutí už jsem potřeboval jen příhodné dopravní spojení někam, kde bych mohl celou pouť započít. Vlákem a autobusem by cesta trvala téměř dva dny a zrovna levné by to nebylo. Potom jsem ale našel výhodný let do San Sebastianu, s mezi-přistáním v Barceloně. V tu chvíli bylo jasno. Řekl jsem si: máš plno fyzických a jiných zdravotních postižení, ale mladší a zdravější už nebudeš. Rezervoval jsem letenku – a kostky byly vrženy.

Nyní následovalo období konkrétních příprav na cestu. Navštívil jsem různé lékaře, kteří mi potvrdili mně známé neduhy a doporučili mi různé rehabilitační terapie. Docházel jsem na ně až do února dalšího roku – chtěl jsem se pokusit alespoň trochu zlepšit zdravotní stav tam, kde to jde. Velké změny to nepřineslo, ale aspoň jsem měl klidné svědomí, že jsem pro to něco udělal. Koupil jsem si lehké boty s vyšším profilem a začal chodit. Když jsem měl čas, každý den po Praze, co se dalo ujít. Nejdříve bez zátěže, potom s pár kily na zádech a v březnu již s 12–14 kg v batohu a s trekovými holemi.

A nyní se vznáším. Cesta začíná. Co mne všechno čeká? Dokončím tuto pouť živ a zdravý? Co se ve mně změní? Je to Omen?

1.

SAN SEBASTIAN – DONOSTIA – NOSTALGIE

Aeropuerto de San Sebastián se nalézá asi 25 km od San Sebastianu v městečku Hondarribia. Malé provinční letiště – trochu mi připomíná Bratislavu z dob minulých. Netrvá dlouho a na pásu přijíždí můj poutnický batoh. Beru ho a zvedám na vyšší zídku, abych ho dostal na záda. Váží asi 18 kg, to je na poutničení příliš. Co se ale dá dělat, teď to nezměním.

Je po páté hodině odpolední, vycházím z letiště a dívám se po možných dopravních prostředcích. Oslovuji kolemjdoucí seňoru v uniformě letištních zřízenců a ta mi ochotně ukazuje zastávku autobusu, který jede téměř k mému *albergu* – ubytovně. Za okamžik přijíždí autobus, ale k vedlejší zastávce. Líná huba – holé neštěstí, a tak jdu k řidiči a ptám se ho, jestli také nejede, kam potřebuji. Ochotně mi vysvětluje, kudy jede a kde mám vystoupit. A abych si sedl k němu dopředu, že mi včas řekne. Ta vstřícnost a ochota je příjemná, musím se na tuto zdejší „lidskost“ aklimatizovat. Na sedadlo přes uličku si sedá urostlý štíhlý pán s mírně prošedivělými vlasy a s batohem. Podívá se na mne a anglicky se táže, jestli také jdu na *Camino*. Odpovím kladně a hned se ptám, jakou trasu si vybral on. Říká, že *Camino del Norte*.

„Tak to se určitě potkáme,“ říkám a dodávám, že strávím jeden den v San Sebastianu. On také. Už si připadám pomalu jako na *Camínu* – tak brzy potkávám spolupoutníka.

Jsme v San Sebastianu, řidič mi hlásí, že mám vystoupit, a ještě mi ukazuje, kterým směrem jít. Loučím se se spolupoutníkem a poprvé zdravím poutnickým pozdravem *buen camino*. Dobrou cestu.

Svůj *albergue* nacházím poměrně snadno a rychle. Vstřícně mě vítá mladý recepční, zaplatím a on mi ukazuje, ve kterém pokoji mám postel. Jsou tam čtyři palandy a k mému

šťestí je jedna dolní postel volná. Zbytek okupují samí junioři – tři dívky a tři chlapci. Zdravíme se. Vyndávám si věci na noc a hygienu na postel a jdu ven.

Je po sedmé, příjemný svěží vzduch, přibližně 18 °C, ještě je světlo. Nacházím se podstatně západněji od střední Evropy a stmívá se zde více než o hodinu později. Podle řeky se ubírám k nedalekému moři a blízko jejího ústí mne přepadávají vzpomínky. Jdu kolem domu, kde jsem koncem sedmdesátých let skoro rok bydlel. Byl jsem tu prostřednictvím německého hokejového svazu angažován jako hokejový trenér v rámci podpory tohoto ve Španělsku nového sportu.

Byla to rušná doba po smrti diktátora Franca. U moci byla stále Francova junta se stejnými diktátorskými způsoby jako dříve a probouzel se proti ní první hromadný odpor. Zejména zde, protože zákon zakazoval baskickou řeč, baskickou vlajku, veškerou baskickou kulturu, prostě jakoukoliv baskickou identitu. Na denním pořádku byly demonstrace v uličkách staré čtvrti – La Parte Vieja. Policie střílela do demonstrantů gumovými projektily, bylo mnoho raněných, což vzbuzovalo ještě větší nenávist a touhu po odplatě. Ve staré části bylo venkovní baskické tržiště, a když se tam objevil policajt (říkalo se jim grises – šediví, podle šedých uniforem), utopili ho v kádi s rybami nebo mu podřízli krk. Dům, v němž jsem bydlel, stál na kraji staré části, takže jsem tyto události bezprostředně prožíval. Policajti zase kolem půlnoci jako mstitelé projížděli zdejšími ulicemi velkou rychlostí, v civilu a v neoznačeném osobním autě a stříleli ze samopalů na všechno, co se pohnulo. Potom zrovna tak rychle mizeli. Když jsem se jednou kolem půlnoci vracel podle řeky pěšky domů z tréninku, uslyšel jsem střelbu z automatu. Nebyl jsem daleko od domu, tak jsem se dal do běhu. Střelba se přibližovala. Jen jsem stačil odemknout domovní dveře a zabouchnout je za sebou, zabubnovaly do nich kulky. Dveře byly našťestí silné, z tvrdého dřeva...

San Sebastian – Parte Vieja – staré centrum.

Zabočuji do starého centra a místo do vzpomínek se nořím do jejích úzkých uliček. Začíná se stmívat, všude je plno lidí – mladých, dospělých, dětí. Procházím kolem typických baskických tapas barů s neuvěřitelně pestrou nabídkou těch nejrůznějších *tapas* – pikantních jednohubek. V Praze je několik podniků, které si tak říkají, ale s místními se srovnávat nemohou. I ostatní baskická kuchyně patří ke světové špičce. Nabízí to nejlepší z francouzského a španělského stylu. Chovají zde býky s nejlepším masem a jejich steaky jsou prostě fantastické.

Být zde a nějaká tapas neochutnat, to nejde. Na pouti se budu muset přizpůsobit jiným podmínkám, tak si to snad teď mohu dopřát. Po těžkém rozhodování, do kterého tapas baru zajít, vejdu a mám štěstí, jeden stůl se právě uvolňuje. Z obrovské nabídky si u baru vybírám pět různých kousků, skleničku dobrého červeného vína, zasedám ke stolu a debužíruji. Nepospíchám, vychutnávám. Vládne tu pohoda, sedí zde hosté všech věkových kategorií. Je devět večer a nikoho neruší, že mezi stoly vesele běhají malé děti. Trochu překážejí procházející obsluze, která ale zůstává naprosto v klidu. Ty děti také nevypadají, že by tím, že ještě nejsou v posteli, nějak trpěly.

S dobrým pocitem v žaludku i v duši se vracím zpátky do *albergu*. Ještě není ani deset, ale všude již vládne klid. Beru hygienickou tašku, miniručník a potichu se odebírám do umývárny. Pak se převlékám do nočního oděvu a ulehám do svého super lehkého spacího pytle. Z jiné postele se ozývá chrápání jednoho mladíka, uvidím, zda se mi ho podaří ignorovat. Už teď, za tu krátkou dobu se mi v hlavě shromáždilo plno dojmů a vzpomínek. Snažím se je potlačit a usnout. Spánek nepřichází snadno, mladík přidává na decibelech. Opakovaně usínám a znovu se probouzím. V jednu hodinu si už chci vzít špunty do uší, hledám je pod polštářem, ale jako by vytušil můj úmysl a další akustická aktivita pro něj pozbyla smyslu, mladík přestává chrápat.

Cítím klepání na rameno. Ještě je tma. Zdá se mi to? Ale další poklepání mě nutí otevřít oči. U postele vidím siluetu dívky, má snad se mnou divoké úmysly? Doufám, že ne. Dívka mi ukazuje na skříňku, kde mám svůj batoh. Nechápu proč. Ona ale neodchází a já konečně začínám vnímat tlumený zvuk svého minibudíku. Vstávám, vytahuji batoh, vyhazuji z něho věci, až se mi ho podaří najít. Zapomněl jsem, že jsem si ho ještě doma nastavil na půl šestou kvůli odjezdu na letiště. Vypínám ho a odebírám se zpět na lože. Ostatní spolubydlící to bohudík zřejmě nevzbudilo. Zanedlouho by mělo svítat, a tak si nasazuji masku na spaní a pokouším se ještě usnout. Nečekal jsem, že se v těchto jižních zeměpisných šířkách budu muset celý zachumlat do spacího pytle, ale noční ochlazení na 9 °C bylo znát i tady uvnitř.

Se vstáváním nespáchám, moc jsem toho nenaspal a ještě dnes, pátého dubna, si ve městě musím opatřit *credencial de peregrino* – poutnický průkaz. Mladí spolunocležníci se kupodivu začínají hýbat také až v půl deváté, asi nejdou na *Camino*, jsou zde jako turisté. Já se k nim připojuji a také vstávám. Daří se mi obsadit jedno umyvadlo ve společné umývárně. Zubní pasta se mi zdála již večer nějaká divná, teď na světle zjišťuji, že to není pasta, ale fixační gel na zubní protězu. Ještěže mě neopouští smysl pro humor.

Snídaně tu nenabízejí, musím zajít do nějaké kavárny. Napadne mne, že nemám žádné potvrzení o zaplacení, včera jim nefungoval pokladní systém. Říkám si o něj mladé recepční, ona ale nechápe, proč ho chci. Navíc mi ho vystavit stejně nemůže, protože systém pořád nefunguje. Vysvětluji, že právě proto. Zítra by po mně mohl jiný recepční platbu před odchodem požadovat znovu. Nakonec mi na kousek papírku ručně napíše potvrzení a já jsem spokojen. Ptám se, kde se tu mohu nasnídat, a ona mne posílá na hlavní ulici, kde směrem do centra najdu spoustu barů nabízejících snídaně.

Procházím ulicí až na její konec, ale všechny se přede mnou nějak skrývají. Ocitám se blízko známé pláže La Concha (mušle) a na rohu jiné ulice konečně jeden bar zahlédnu. Můj žaludek cítí spásu, je zvyklý na snídani jako na hlavní zdroj energie na celý den. Bez ní odmítá fungovat hlava i tělo. V rustikálně zařízeném baru si objednáвам nějaké španělské buchty a *café con leche*. Nejsem kafař, ale španělskou kávu s mlékem jsem si oblíbil. Snídani nelze srovnat s mojí obvyklou domácí, ale žaludek je rád, že něco dostal.

Hlava začíná fungovat a já přemýšlím, co musím zařídit. Nejprve *credencial*, to je nejdůležitější, potom pastu na zuby a podívat se po jiných botách. Je to neuvěřitelné, ale boty, které jsem s úspěchem a bez problémů půl roku prošlapoval po Praze, se mi během letu začaly trhat. Také chci navštívit zimní stadion, kde jsem jednu sezonu trávil každý den na trénincích nebo zápasech.

Posilněn se vydávám směrem k turistické informační kanceláři blízko tržiště. To bylo dřív otevřenou tržnicí na náměstí, dnes je z něj zastřešené obchodní centrum. Vstupuji do kanceláře a ptám se seňory, jestli *credencialy* vydávají. Říká, že ne, jen poskytují běžné informace. Ani neví, kde by se to mělo vydávat, dívá se do nějakých seznamů, telefonuje a potom vysvětluje, že nemá přesnou informaci, ale že by to mělo být na konci jedné ulice za řekou. Asi po dvou kilometrech ulicí procházím, ale nenarážím na nic, co by mohlo mít s *Camínem* něco společného. Ptám se v okolních barech, v obchodech i kolemjdoucích, ale nikdo nemá ani ponětí, že by tam něco takového mělo být. V jednom baru mi radí, že za rohem je katedrála. Třeba by to mohlo být tam? Nacházím ji – samozřejmě je zavřená. Celou ji obcházejím a náhle v jednom podloubí vidím něco jako postranní vchod. Sláva! Vrátnice a v ní seňora ve středním věku. Ale na *credencial* se ptám se stejným úspěchem jako dříve. Jsem bezradný. Na-

padá mne, že jsem na internetu četl, že jej někde vystavují i na radnici. Ta je u pláže La Concha, hned vedle mého snídanového baru. Takže zpět.

Konečně jsem u impozantní budovy radnice, je tam jediný vchod velkou branou před prostorným nádvořím. U brány mne zastavuje zřízenec v uniformě a nepřívětivě se ptá, co chci. Vysvětluji mu to a on tvrdí, že „nic takového zde nedělají“. Říkám mu, že na internetu tato informace uvedena je. Přesto odpovídá, že ho to nezajímá a dovnitř nesmím. Jeho tón je velmi rezolutní a nevlídný. Pro Španěly typická proměna ze soukromého vstřícného a ochotného člověka v negativního neochotného státního úředníka. Říkám tomu „moc vrátných“. Jejich moc spočívá v tom, že mají možnost něco zakázat. Stále bezradnější se vracím do turistické kanceláře. Vysvětluji señoře, že v udané ulici nic takového neexistuje a jestli mi může pomoci jinak. Připouští, že informace mohou být zastaralé, ale jiné nemá. Bohužel.

Vycházím na ulici, vedle je prodejna map a knih pro turisty. Jen ze zvědavosti tam vejdu, prodejna je skoro prázdná, za pultem sedí několik prodavaček. Beru si pořadové číslo z automatu a mé číslo se okamžitě rozsvítí u jedné z nich. Ptám se jí, jestli mají nějakou podrobnou mapu *Camina del Norte*. Ochotně mi ukazuje dvě různé mapy, obě ale ukazují cestu jen do Bilbaa nebo na hranici Baskicka. Pro celé *Camino* bohužel mapu nemají, jenom pro tuto oblast. Dostávám ji od prodavačky bezplatně. Říkám, že je zlatá.

„No kdyby mi tohle říkal každý, to by bylo,“ odpovídá s úsměvem.

„Já ve svém věku již mohu, ne?“ žertuji. Směje se a ptá se, odkud jsem, jestli chci dojít až do Santiaga, kolik mi je let. Do komunikace se ze zvědavosti zapojují i ostatní prodavačky. Zmiňuji se i o svém problému s *credencialem*, načež paní vedle začíná hledat v nějakých podkladech, telefonuje a zjišťuje, že by ho měli vydávat v Biskupském domě, a dává mi

přesnou adresu. S novou nadějí tisíckrát děkuji a ony mne zdraví a přeji *buen camino*.

Má nálada vyletěla zpět do pozitivních výšin, jdu stejným směrem jako předtím přes řeku, bohudík to za ní není tak daleko. Dům nacházím jen podle čísla, protože nápis nad jeho vchodem je velice nevýrazný. Vstupuji a jsem u malé vrátnice, kde sedí seňora ve středním věku. Po zkušenosti s vrátnými zdvořile říkám, že by zde snad měli vydávat poutnický *credencial* a slyším přívětivou odpověď:

„Samozřejmě, ten vám mohu hned vydat.“ Nevěřím svým uším. V duchu jáším. Dávám jí své doklady, ocení můj věk a ptá se, zda chci dojít až do Santiaga. Vystavuje mi *credencial* a dává do něj první razítko. „*Buen camino*,“ popřeje. Naprosto netypická vrátná, asi taky proto, že není státní, ale církevní. A já už jsem oficiálně poutníkem.

Půjdu si teď zavzpomínat na zimní stadion. Stojí asi o dva kilometry proti proudu řeky dále. San Sebastian se úplně změnil. Byl hezký již tenkrát v minulosti, teď ale ještě více zkrásněl. Má svoje charisma, široké bulváry – avenidy, uzoučké uličky ve staré čtvrti, plno tapas barů, velikou půlkruhovou pláž La Concha ve středu města. Jedno se ale nezměnilo – na červenou se přechází nebo projíždí křižovatkou, na zelenou také, jen opatrněji. Vcházím do stadionu. Za ta léta hodně zchátral. Tak tady jsem necelý rok působil skoro každý den, večer po trénincích jsem musel i zamykat celý stadion, jinak tu nikdo nebyl. A teď je tu veřejné bruslení. Zde prakticky začal můj životní vztah k téhle zemi. Několikrát jsem se později do Španělska vrátil a žil tu, i když už ne přímo zde, v San Sebastianu.

Vzpomínám na některé dramatické momenty. Na jeden trénink, kdy hráči stáli v kruhu kolem mě, já jim vysvětloval další cvičení. I španělští kluci rádi blbnou, a tak jeden druhému nečekaně hokejkou podrazil nohy. Tomu vylétly nohy nahoru a jeho brusle rozřízla vedle stojícímu hráči tvář úplně

skrz na skrz, jako žiletka. Tlačil jsem strany rozšklebené rány k sobě, celý od krve jako řezník. Na stadionu jinak nikdo nebyl, kancelář zamčená, mobily ještě neexistovaly. Někomu z kluků se po nějaké době podařilo odkudsi zvenku zavolat sanitku, která asi po dvaceti minutách přijela. Byl to docela nervák.

Jindy se zase hráči bez mého vědomí domluvili, že před zápasem vyjedou na led s baskickou vlajkou, která byla frankistickou vládou přísně zakázána. Lidi v hledišti tleskali, já a ostatní funkcionáři trnuli, co se stane. Naštěstí tam žádní policajti nebyli, ti na zápasy nechodili, asi už měli strach se účastnit nějakých shromáždění. A když, tak jen ve velkém počtu a plně ozbrojeni. Při hokejovém zápase k tomu normálně nebyl důvod. Těch vzpomínek je plno, tyhle mi běží hlavou jako první.

Vracím se oklikou kolem malého nádraží s příměstskými vláčky. Ze zvědavosti vcházím a ptám se seňora u přepážky po spoji na kraj města tak, abych mohl dále jít po *Camínu*. Muž mi ochotně vysvětluje, jaký směr zvolit a že odtud vláček jezdí každou půl hodinu. V duchu si svůj spontánní nápad pochvaluji. Jít hodinu či více městem po dlažbě a mezi auty pro mne není poutničení, navíc ušetřím čas a zítra třeba mohu jít delší denní etapu, než jsem plánoval. Zjišťuji, že hned vedle nádraží je bar s nabídkou *menu del día*. Mám místní denní menu rád, protože skoro vždy nabízejí jako předkrm můj oblíbený míchaný salát, který chutná úplně jinak než ve střední Evropě. Vstupuji a objednávám si ho. Jako hlavní jídlo pak rybu a jahodový krém jako dezert. K tomu červené víno a vodu, to vše jen za 10 eur, a na závěr *café con leche*. Vycházím na ulici do teplého čerstvého vzduchu a hřejivý spojený pocit mám i uvnitř.

Po dopoledních nepříjemných prožitcích se všechno obrací k lepšímu. Jde se mi již mnohem veseleji, po cestě si kupuji i pastu na zuby. A minerálku – musím totiž stále svla-

žovat svou ozařováním poškozenou ústní sliznici. Přicházím opět ke krásné pláži La Concha. Sedám si na lavičku a odpočívám. Svítí slunce, ale fouká poměrně chladný větřík a je jen kolem 12 °C. Na pláži hrají kluci fotbal, procházejí se turisté a několik odvážlivců dokonce leze do moře, které má také sotva 12 °C. Nějaký umělec vytváří v písku zajímavý obrazec s pískovou pseudokamennou strukturou, s hlavou připomínající egyptskou sfingu a po straně s nápisem „La Concha“.

Jinými postranními uličkami se vracím do *albergu*, balím, co již dnes nebudu potřebovat, a chystám si postel na večer. Je teprve 18 hodin, odcházím ven k řece, protékající asi sto metrů odtud, a usedám na lavičku. Ulici vedoucí kolem *albergu* do centra uzavřela policie a působí zmatek mezi řidiči. Na obloze krouží vrtulníky, nevím, co se děje. Vždy to znamená něco významného nebo něco špatného.

Stmívá se. Sklenka dobrého španělského červeného je rozhodně lepší než prášek na spaní, a tak vcházím do blízkého baru, který nenabízí tapas. Nevadí, vydatně jsem obědval a večeret nemusím. Sedám si k baru, objednávám víno a k němu dostávám misku s oříšky. Jako všude, i zde jsou oříšky v ceně vína. Vedle baru u stolu sedí dva starší muži a baví se španělsky. Uvědomuji si, že ačkoliv Baskové bojovali za právo volně používat svoji řeč a kulturu, od svého příjezdu jsem baskičtinu nezaslechl. To v Katalánsku to je úplně jinak. Také mají naprostou svobodu kultury a řeči, katalánština je úředním jazykem, vyučuje se na školách – a přesto se chtějí separovat. Muži vedle u stolku spadla bunda z opěradla, zvedám mu ji a on zdvořile děkuje. V pozadí hraje příjemná reprodukovaná hudba – jazz, jazz-rock, blues-rock. Pěkně to ladí s dobrým červeným vínem.

Po deváté hodině následuje *albergue*, umývárna, postel. Složení mladých se změnilo, tři dívky a čtyři mladíci, očividně turisté, žánní poutníci. Hlavní světlo musím v půl dvanácté zhasnout já, všichni se bezohledně hlučně baví.

Po zhasnutí všichni rychle zapnuli své tablety, mobily, baterky a bylo po tmě. Vzal jsem si tedy masku na spaní – konečně tma, a dokonce nastalo i ticho.

Cítím následky celodenního šlapání po tvrdých chodnicích, na kilometry by to jistě dalo celou jednu denní poutnickou etapu. Objevují se první různé bolístky, hlásí se artróza v kolenou, svalová horečka v nohou, spánek nepřichází snadno. Nakonec ale unavený usínám a ani nevím, jestli někdo chrápe. Ono je to tak vlastně lepší.

2.

PRVNÍ POUTNICKÁ PROVĚRKA

Vedle polštáře se nemilosrdně ozývá spánku nepřející melodie budíku mého starého minimobilu o velikosti vizitky. Funguje více méně jen na buzení a to tedy zvládá – zatím. Beru si ho do spacáku, aby nerušil ostatní, a poslepu se ho snažím umlčet. Potom ho odkládám a sundávám si masku z očí. Za čtvrt hodiny bude sedm a nesměle svítá. Turistická omladina se ještě nehýbe. Po umytí poprvé oblékám svou kompletní poutnickou uniformu. Je dost chladno, tak se uplatní i oblíbený lehký pulovr. Dobaluji batoh, stelu postel, vše dávám do původního stavu. V naprosté tichosti. Někteří spolunocležníci se snaží přinutit se ke vstávání, většina to ignoruje. Nechávám ještě batoh v *albergu* a jdu hledat ranní potravu. Hned za rohem, směrem od centra, nacházím otevřený bar. Dám si opět dvě buchty a *café con leche*. To mne bude asi provázet po celé *Camino*, pokud to bude i na jiných místech možné. Platím pět eur a říkám si, jaký to je nepoměr – tato maličkost stojí polovinu ceny bohatého *menu del día*. Ale tak to zkrátka je.

Vracím se do *albergu*, ložnice již trochu ožila. Zvedám těžký batoh na postel a snažím se do něho navléci. Několik mladých turistů se zájmem sleduje mé počínání a mohu si domyslet, co jim běží hlavou. Po nějaké chvíli se mi to podaří, loučím se s recepcí a vycházím. Říkám si, že bylo by dobré začínat každou etapu nějakým vlastním motivačním rčením. Něco jednoduchého – povzbuzujícího. A ihned mne napadá: „... a tak tedy jdu...“

Vycházím směrem k nádraží, je to jen 10 minut chůze od *albergu*. Je poměrně chladno, i když svítí ranní slunce, maximálně 12 °C. Ramena i nohy zatím všechno zvládají bez

protestů. Kupuji si jízdenku a za 15 minut už mě vláček odváží žádaným směrem. Za další čtvrt hodinu vystupuji na kraji města. Ocitám se mimo frekventované ulice a městské domy, na svahu kopce Igeldo. Pode mnou leží v mírném oparu San Sebastian. V duchu se s ním loučím. Opět, po čtyřiceti letech.

Pokračuji mírným stoupáním, vpravo se mi otvírá pohled na Kantaberské moře – Biskajský záliv. Procházím kolem domu známého poutníka José María Soroy, který u vchodu do svého domu nabízí ostatním poutníkům čerstvou vodu a poutnické razítko do jejich *credencialu*. Mezi ovocnými stromy, hortenziemi a pasoucími se býky procházím vesnicí Marabieta směrem na Arritxulo. Cesta pro pěší se střídá s kouskem silnice a potom mne poutnické značky – žluté šipky a svatojakubské mušle – vracejí na otevřenou cestu. Po chvíli cestu obklopí les, což je blízko moře výjimka. Mírným stoupáním docházím na vrchol kopce Munioetazar se směrovou cedulí s údajem „Santiago de Compostela 787 km“. Nevím, jestli má poutníky potěšit, nebo odradit. Nelámu si s tím hlavu a po jílovitém povrchu pokračuji poměrně strmě směrem dolů, kolem poustevny San Martin de Tours z 16. století. Za vlhka nemůže být tento sestup pro poutníky žádná slast. Ani mé artróze v kolenou není příjemný, hůlkami se snažím tlumit nárazy, jak to jde. Míjím známý *albergue* seňory Rosy Arruti, která byla jednou z prvních, kdo nabízel lože pro poutníky na *Camino del Norte*. Konečně jsem na rovině a vstupuji do vesnice Orio. Tady se mi poutnické značky ztrácejí. Teprve po dvaceti minutách bloudění potkávám postaršího muže a ptám se ho. Ukazuje mi, že jdu úplně špatně – jak jinak – a že mám jít jinou ulicí až k mostu přes řeku a tam mne značky povedou dále podle řeky. Vše souhlasí, zase jdu správným směrem.

Je příjemných 15 °C, slabý vánek, údy mě ještě drží a já se dostávám do správné poutnické nálady. Jdu po chodníku podél řeky a začínám si zpívat: „Šlapu si ani nevím jak, vždyť

nemám prsa, nemám znak, mám jen hlavu plnou ideálů.“ Ty ideály souhlasí, tak snad se na mne pan Jiří Suchý nezlobí, že jsem plavu zaměnil za šlapu. Do řeky kvůli tomu neskočím. Předě mnou je dopravní značka omezující rychlost na 40 km. Váhám, nepřekračuji ji? Značky odbočují od silnice a řeky doleva, sice mezi louky, ale taky na asfaltované cestu. Aspoň příroda kolem se mění. Stoupám asi kilometr s převýšením 100 metrů, ale už do chůze musím vkládat víc úsilí. Jdu mezi loukami a především vinicemi, to mi zřejmě dodává sílu. Hůlky jsou opět v akci, tentokrát se o ně rád ně opírám. Nastává zlom a zase dolů. Za chvíli se nalézám v městečku Zarauzt. Je malé, ale narážím zde i na turistickou kancelář. Když už jdu okolo, vcházím a ptám se seňory na doporučení okolních *albergů* a jejich vzdálenost. Je teprve jedna hodina, původně jsem tu dnes chtěl zůstat, ale pokud nebude poblíž něco zajímavého, zkusím jít ještě dále. Seňora mi vstřícně poskytuje všechny informace. Po Zarauztu je další možnost přespat v Getarii, čtyři kilometry odtud cestou podle moře. Anebo ještě dále v Askizu, což je idylická vesnička asi tak s deseti usedlostmi mezi loukami a vinicemi, přibližně šest kilometrů odsud. Taková místa já miluji a okamžitě jsem se rozhodl: tam musím za každou cenu dorazit, ať si údy protestují, jak chtějí. Jen mne upozornila, že to je soukromý *albergue*, o něco dražší než zdejší obecní, a protože není hlavní sezóna, je jejich restaurace zavřená. Ale mohu se předtím naobědvat v Getarii, tam uvidím bary podél cesty. Potom se mne jako obvykle ptá, odkud pocházím, kolik mi je let, kam až chci dojít. Lidé se tu o poutníky zajímají, to jsem zjistil už v San Sebastianu. K informacím mi přidává detailní poutnickou mapu okolí. Loučíme se. *Buen camino!*

Vycházím opět nabuzený příjemnou vizí zbytku dne, který strávím rehabilitací – odpočinkem v přírodě. Jdu po chodníku podle silnice kolem pobřeží, vlny rytmicky narážejí do kamenů, nebe je modré, moře je modré. Modrá je má ná-

lada a modrý je i můj lehký pulovr, který je ale totálně propoceny. O tričku a funkčním triku pod ním nemluvě. Vedle na silnici se objevuje ve větším počtu policie, staví zátarasy a odklání auta na přilehlé parkoviště. Nepředpokládám, že by hledali mne, tu čtyřicítku jsem předtím asi nepřekročil. Pokračuji dál. Po 10 minutách mě míjí policejní auto se zapnutým majákem a za ním se řítí asi stočlenný cyklistický peloton. Těší mne, že se nepotím sám. Jsem na kraji Getarie, bolavá ramena již protestují. Cesta se rozdvojuje, jedna odbočuje k velké pláži, tam jít nechci a nemám. Silnici lemuje vyšší široký obrubník. Na chvíli na něj odkládám batoh, abych si odpočinul. Pocit úlevy je ohromný, masáží prokrvujeji ramena a sedám si na obrubník. Getaria není velké městečko, ale již z dálky mu vévodí impozantní katedrála. Žaludek mne přemlouvá, že odpočinek je příjemný pro tělo, ale neměl bych zapomínat ani na něj. Má také své nároky a nedej bože, abychom propásli hodinu, do které se podává *menu del día*. V tomto směru se nechávám přemluvit poměrně rychle a domlouvám svým údům, že při obědě si přece také odpočinou. Navlékám se do batohu stojícího na obrubníku, ze země by to teď asi nešlo.

Již po deseti minutách přicházím ke dvěma barům. Nabídku *menu del día* ale nevidím. Ptám se po něm a statná a milá seňorita mi potvrzuje, že ho mají a můj oblíbený míchaný salát také. To mi stačí, už nic jiného hledat nechci. Batoh odkládám vedle stolu do rohu, objednávám míchaný salát a smažené kuře, které už ale nemají. Škoda, španělské smažené kuře chutná úplně jinak než doma. Nabízí mi něco se smaženým vejcem a pomfrity, mně však název nic neříká. Seňorita si ukazuje na břicho a říká, že je to dobré. Vždy rád zkouším něco nového. Ale snad to nebude z jejího břicha? Míchaný salát a bagety mne uspokojí natolik, že se následujícího experimentu nebojím. K jídlu dostávám karafu s rozlévaným červeným vínem a sklenici vody. Seňorita při-

nášší to tajemné hlavní jídlo, které vypadá jako kousky masa nebo dršťky v hnědé omáčce, vedle smažené vejce a pomfrity. Chuťově je jídlo zajímavé, ale člověk si na ně musí trochu zvyknout jako třeba na dršťky. Jsou to zřejmě kousky vepřové pobřišnice, už tedy vím, jak chutná. Znovu to ale zkoušet nemusím. Milovníci dršťkové polévky by třeba byli nadšeni. Jako zákusek volím *flan*, což je karamelový puding, ten je v pořádku. Zakulacuji vše s *café con leche*, do kterého přidávám svoji životadárnou *macu*, mletou řechicu peruánskou, kterou jsem si zapomněl vzít k snídani. Loučím se, seňorita mne zdraví *buen camino*. Před barem stojí venkovní stoly a židle, vytahuji batoh na jeden stolec, abych se do něho mohl navléknout. Nějak mi ten oběd rozhodil stabilitu, jde mi to špatně a batoh mne skoro stáhne k zemi. Vedle u stolu sedí a kouří jeden Španěl. Přestože kouření je ve Španělsku v barech a restauracích už dávno zakázáno, je to bez problémů. Přiskakuje a pomáhá mi batoh nasadit na záda. Děkuji a on mi říká, že je batoh moc těžký a že s tím *Camino* nemohu jít. Přisvědčuji, má 18 kg. Není jediný, kdo mi to říká, a má pravdu.

Dávám se značenou poutnickou cestou vlevo podle katedrály do mírného kopce. Kopec ale nemá konce. Opouštím Getarii a dál jdu mezi loukami. Zpočátku je povrch z hrubých dlažebních kamenů a potom se mění v nerovnou kamenitou cestu úvozem. Po nějaké době vidím v dálce na vršku kopce několik usedlostí vedle sebe a špičku malého kostelíka. To už snad musí být Askizu. Nohama již opravdu sotva pletu a popruhy na ramenou mi připadají jako nože. Lamentuji nad tím, co tvoří hlavní tíhu mého batohu. Není to oblečení, to mám opravdu jen to nejnnutnější. Jen jednu variantu na pochod a jednu na převléknutí. Kromě toho ale osmítýdenní zásoby gelu na protězy, obinadla a masti na kolena a ramena, masti a krémy na opatrování kůže, která již jednou prodělala rakovinu, medikamenty, prášky proti bolestem, vodu

na průběžné svlažování buněk sliznice trvale poškozených ozařováním, což se obzvláště nepříjemně projevuje stahováním hrdla při fyzické námaze. Zdá se, že to jsou samé maličkosti, ale dohromady dávají několik kilogramů.

Už se skoro více plazím, než jdu. Konečně vstupuji mezi krajní domky vesničky Askizu. Malinké náměstíčko s prastarým kamenným kostelíkem. Nikde ani človíčka. Jdu dále po značce a hned kousek za náměstím nacházím velký dům s hospodářskými budovami. Je to moje ubytovna s restaurací v přízemí – zavřená. Hledám vchod, obcházím celý dům, až z vedlejšího hospodářského stavení vyjde mladík. Ptá se, jestli jdu k nim. Přisvědčuji. Mám počkat. Vstupuje do domu postranními dveřmi a obratem se vrací s mladou pohlednou seňorou. Pozdravíme se a ona mne vede kolem pěkně zařízených rustikálních restauračních prostor do prvního patra. Ukazuje mi čistou pěknou umývárnu, toaletu a pro poutníka luxusní pokoj, jen se dvěma postelemi. Svlékám ze sebe všechny zpocené svršky a spodky a věším je po místnosti na svá ramínka. Masíruji si nohy, ramena a padám na postel. Jen chvilku odpočinku, žádné usínání. Spát mohu v noci, pokud si mé tělo nebude chtít stěžovat a dovolí mi to. Studuji své podklady k zítřejší cestě, vychutnávám si horizontální polohu. Jaká slast, být bez jakékoliv zátěže, námahy, v pohodlné posteli.

Venku je ale hezky a ještě si chci toto idylické místo trochu prohlédnout. Po dvaceti minutách vstávám a vycházím ven. Všude okolo jsou vinice, na loukách se pasou býci a ovce. Na dvoře vidím u traktoru pracovat dva mladé muže. Ptám se jich, zda tento statek – *albergue* – má také vlastní vinice a víno. Odpovídají, že ano a abych o něj večer požádal seňoru. Okolo domu, před okny restaurace, jsou uloženy skládací židle a postaveny soudky, které zřejmě slouží jako stolky. Během sezóny je na tomto krásném místě jistě bohatý provoz a víno

Askizu.

teče proudem. Na náměstí se kochám kostelíkem z 12. století obklopeným starými stromy, ořezanými a ještě bezlistými. Fotografuji, objevuji pramen s tekoucí vodou a nahrazuji jí zbytek vody ve své láhvi. Na kamenné zdi nacházím připevněnou vývěsku s velkou stylizovanou mapou. Je to mapa části této oblasti, ale místo názvů vesnic jsou na ní jednotlivé usedlosti a každá má své jméno. Všude je liduprázdno. Za náměstíčkem je krytá hala, dvě dívky tam odpalují míček dřevěnými pálkami proti stěnám uzavřeným ze dvou stran do pravého úhlu. Zním to z dřívějšíka, je to baskický národní sport – pelota, což španělsky znamená balón. Hrávali ho muži holými dlaněmi, ne pálkami. Připomíná squash. Poodcházím na kraj vesničky, směrem, kterým budu zítra pokračovat, a otvírá se mi pohled na modré moře v dálce.

Vracím se k *albergu*. Seňora odjíždí autem, ale zastavuje a říká mi, že se hned vrátí a že mi udělá něco k večeři. Paprsky

ještě příjemně hladí, a tak si vytahuji jednu ze složených židlí. Nasávám sluneční energii na příští den, budu to určitě potřebovat. Lenoším tak skoro hodinu, dokud slunce nezačne pomalu ztrácet svou jarní sílu. Napadá mě dát si pořádnou teplou královskou sprchu, musím to tady využít. Takových příležitostí se už moc nenaskytne. Užívám si ji přes půl hodiny, všechny mé svaly a klouby jsou mi za to vděčné.

Ještě si lehám, ale jen na chvílku. V osm večer scházím do restaurace, zadem kolem kuchyně. Vedle restaurace je ještě výčep – také stylově příjemně zařízený. Tam mne seňora usadí a nabízí, že mi udělá něco jednoduchého k večeři, já ale odmítám. Říkám jí, že jsem odpoledne obědval v Getarii a potom již nevečeřím. Ona mi přesto nabízí alespoň rybí polévku, že je výborná. To už je mi trapné odmítnout. Je skvělá. A pak se ptám na víno. Má jen bílé, místní speciální odrůdu. Baskické jméno mi samozřejmě nic neříká, ale rád ochutnám. Je opravdu dobré – suché, aromatické, s plnou svěže ovocnou příchutí. Nabízí mi k němu ještě trochu vlastního ovčího sýra, což s radostí přijímám. Uvědomuji si, že jsem tu neviděl žádné další poutníky, ale mám dojem, že jich několik došlo. Asi hned padli do postele. Několik jsem jich viděl procházet cestou okolo, ale zřejmě pokračovali dále.

Po deváté hodině večer chci platit, ale seňora říká, že až zítra po snídani, musela by teď kvůli tomu dělat pokladnu. Ptám se, jestli si mohu vzít zbytek vína na pokoj, souhlasí, a ještě mi s sebou dává jinou skleničku. Odebírám se do ložnice, převlékám se do trenýrek a trika na spaní a uléhám. Udělalo se docela dost chladno, chladněji než v San Sebastianu, a tak přes spacák přetahuji ještě deku.

Dopíjím zbytek vína a hlavou mi běží myšlenky o prožitém dnu, o příjemných zážitcích i o těch bolestivých. Doufám, že dobře usnu a moje trpící údy mne nechají v noci na pokoji. Vždyť jsem se o ně staral, jak jsem mohl. A co bude zítra? To ví snad jen svatý Jakub.

3.

SLUNCE – MOŘE – ZELEŇ – BAHNO

Můj pohled se za pomoci ranních slunečních paprsků snaží proniknout šerem. Je tři čtvrtě na sedm, říká mi budík. Nerad vstávám ráno do tmy, je ale polotma, tak vstávám tak napůl. Nejdřív oslovuji své údy, jde to. Hýbají se a docela bez bolesti. Včerejší vodoléčba a odpočinek měly úspěch. Ale to je můj dojem v ještě ležící poloze. S batohem se nyní nezatěžuji, chci i dále pokračovat v dobré náladě. Rychle umývárna, jediné umyvadlo je celé moje – a následně si dopřeji i celý svůj standardní ranní přežívací gymnastický program.

Jdu dolů na snídani, seňora mi přináší opečené krajíčky baget, máslo, marmeládu a *café con leche*. *macu* jsem tentokrát nezapomněl. Potom dostávám poutnické razítko a platím – 25 eur. Nocleh stojí 15 eur a zřejmě tu večerní polévku počítá jako kompletní večeři. Nic neříkám. Bylo mi tady dobře.

Balím batoh, připadá mi, že mám těch věcí stále více. Nakonec do něho všechno nacpu a přemýšlím, čeho bych se mohl zbavit. Bez výsledku. Pokládám batoh na postel a snažím se vplazit do popruhů. Mám úspěch, jsem ještě svěží a silný. Scházím dolů, loučím se se seňorou, děkuji za všechno. A opět přání: *Buen camino*.

Nebe je bez mráčků, krásný čerstvý jarní vzduch, je osm hodin, a tak tedy jdu.

Cesta mírně klesá okolo několika usedlostí, teď už je nalevo i napravo jen zeleň, v dálce krásný pohled na modré moře. Jdu luční cestou a potkávám mladou seňoritu, asi jde do školy. *Buen camino*. Po ní seňora i seňoru v zemědělském pracovním oděvu, také zdraví. Já zdravím skoro současně, už jsem si zvykl. Na příjemné věci se zvyká rychle. Cítím se dobře, se-

Laya – můj fotbalový přítel.

stup byl mírný, hezkou krajinou, za chvíli budu dole. Předemnou se objevuje přímořské městečko Zumaia. Jdu parčíkem kolem řeky, usedám na lavičku, abych se ještě chvíli pokochal tou jarní pohodou. Za Zumaiou přijde stoupání. Ani si nesundávám batoh, jeho nasazování na záda mne dost vyčerpává. Prochází babička s asi tříletým vnoučetem. Chlapec si náruživě kope s balónek do všech stran a ten přilétá ke mně. Chlapec se zarazí se. Co bude? Já mu ho vsedě kopnu zpátky. A už má spoluhráče. Zase mi kope míč, já jemu, tak to pokračuje. Ptám se ho na jméno, jmenuje se Laya. Neobvyklé hezké jméno, zní exoticky. Babička se usmívá, nemá strach, že si Laya hraje s naprosto cizím poutníkem. To mě těší, přece jenom asi nevypadám, jako bych jedl malé děti. A poutníci tu zřejmě mají dobrou pověst. Laya mi připomíná vnuka Samuela v Praze, kterému nebyl ani rok a už také nadšeně kopal

do balónu. Ale opravdu kopal švihem, ne že by o něj zakopával jako plno dětí v jeho věku. Jsem na něho hrdý, je šikovný. Po nějaké době se se mnou babička loučí, Laya také, podává mi ruku a babička přeje *buen camino*.

Občas mě míjejí skupinky poutníků, nastal čas vydat se opět na pochod. Jdu kolem kláštera bosých karmelitánů – San José de las Carmelitas Descalzas, kde se také nalézá obecní *albergue*. Pokračuji kolem poustevny Arritokieta. Pohled nazpět mi nabízí zajímavé panorama od Zumaii s ústím řeky Uroly do moře.

Jdu polní cestou, loukami, střídají se úseky s mírným i ostřejším stoupáním a s krátkými rovinkami. Trekingové hole makají, já taky, ještě mi je dobře. Vycházím na vrcholek kopce do vesničky Elorriaga Auzoa a s úlevou usedám na místním poutnickém odpočívadle. Už mi tak dobře není. Vychutnávám si pramen čerstvé přírodní vody, víno snad nemůže chutnat lépe. Dvacet minut odpočinku a jde se dál. Hůlky se tentokrát snaží ušetřit mým kolenům každý náraz v poměrně strmém sestupu. Následují krátká prudká stoupání a sestupy, křížím silnici a pak se na ni opět napojuji, po příkrém kopci stoupám až do vesničky Itziar s imponantním kamenným kostelem – svatyní Santa María de Itziar ze 16. století v románském slohu. Ve vesnici musím opět udělat přestávku. Chtě – nechtě. Ramena i artritická kolena se začínají doslova bouřit, tvrdé sestupy a stoupání snášela opravdu neradostně a bolí. Chci s artrózou navázat trochu osobnější vztah, začínám s ní hovořit a oslovuji ji v množném čísle jako „holky“. Ta v pravém koleně je holka neposlušná, protože si málokdy dá říci, ta levá je holka rozumná, ta si dá domluvit – někdy.

Určitě bych zde vydržel déle, ale jednak nemohu holky rozmazlovat a jednak se bojím, že bych v nehybnosti „zdvěněl“ a už nevstal. Ještě nějakou chvíli stoupám, vidím už vrcholek kopce před sebou a to mi dodává sílu a naději. Přeží-

vám to. Jsem nahoře a těší mne nejen krásný výhled na moře v dáli na jedné straně a zelené kopečky na druhé, ale hlavně to, že by mne dnes již nemělo čekat žádné strmé stoupání. Cesta dolů by měla vést loukami a to už se dá zvládnout. Nejdříve ale sestupuji po silnici, až pak mne poutnické značky zavádějí na vítanou polní nebo spíš luční cestu. Zdravím se s krásnými statnými býky na pastvě, kteří mne se zájmem pozorují. Cesta se mění v úzký kamenitý úvoz s hustým trnitým křovím po stranách. Působí to trochu jako loupežnická past, není kam uhnout. To mi ani tolik nevadí, dokud se cesta náhle nezmění v hluboké bahniště, rozdupané asi těmi krásnými býky a aromatizované jejich trusem. Několik bahnitých či zavodněných cest už jsem překonal po jejich strmém kraji a hůlkami jsem se opíral do bahna, abych tam nespádl. To tady ale nejde. Velice husté křoví s velkými nebezpečnými

Tady neodbočíš.

trny sahá až k nevonnému močálu. Za křovím po stranách je louka, ale nemám se tam skrze něj jak dostat.

Sám sobě se divím, že ani v takové neutěšené situaci neztrácím humor, a napadá mne jeden z mála vtipů, které si pamatuji. Stojí indián na kraji Niagarských vodopádů a myslí si: Ještě krok a jsem dole. Haha. Co by si asi myslel tady? Vracím se asi 50 metrů a na jednom místě mi připadá, že tam je křoví trochu řidší. Používám hůlky jak mačety a snažím se prosekat v trnitém křoví malý otvor, kterým bych prošel na louku. Trochu se mi to daří, hůlky z toho ale nemají radost a jeden kroužek dole se uraženě láme. Přes své sportovní super lehké kalhoty cítím škrábance a stružky krve stékající po noze. Hlavně aby se kalhoty neroztrhaly. Dostávám se na louku – do kravího a býčího teritoria, ohraničeného elektrickými dráty. Nedaleko se pase několik býků. Snad si mys-

Býčí pohoda.

lí, že se jdu také pást? Naštěstí nemám na sobě nic červeného a tito býci asi nejsou sobečtí, nechávají mne na pokoji.

Chůze po louce není žádná slast, tráva je minimálně půl metru vysoká, alespoň však nemá trny. Prodírám se vysokým porostem podél cesty, přelézám elektrický ohradník. Žádnou ránu ale kupodivu necítím; že by byly moje nervy už tak apatické? Tak jako jsem nemohl předtím skrz trny prolézt na louku, tak se teď samozřejmě nemohu dostat zpátky na cestu. Po nějaké době zahlédnu místo, kde se zdá být méně trní, ale je to zatarasené větvemi, aby tam zvířata neprošla. Pokouším se je vytahovat a lámat. Taky to není lehké, jsou poměrně velké a silné a zaháknuté do sebe. Po nějaké době se mi opravdu daří vrátit se zpět na cestu a naštěstí již na podobné bahniště nenarážím. A už jsem na kraji městečka Deba a vracím se na silnici, ze které jsem nahoře s radostí odbočil na tuto polní cestu. Kdybych to byl býval věděl, asi bych tudy nechodil. Tak jako ten malý kluk v Knoflíkové válce. No už nejsem malý, ale často ti malí a ti staří mají hodně společného. Vedle silnice je strouha s trochou vody, tak si tam omývám zablácené boty a nohavice, abych nevypadal tolik jako vandrák.

Vstupuji do Deby a jdu po poutnických značkách, které mne zavádějí až k originálnímu *albergu*. Je to budova nádraží – to se nachází v přízemí a v prvním patře je poutnická ubytovna. Je po druhé hodině odpoledne, dveře jsou zavřené, otvírá se až ve tři. Hned naproti je několik barů – restaurací. Můj žaludek se již těší na nějaký gurmánský zážitek.

Procházím bary a ptám se na *menu del día*. Všude mají jen à *la carte*, jen v jednom ho sice nenabízejí písemně, ale říkají, že mi mohou něco sestavit dohromady. Moje podmínka je předkrm – míchaný salát, oni souhlasí. Tak to je v pořádku. Na žízeň pivo a potom vodu. Hlavní jídlo kuře a pomfrity, souhlasím. Míchaný salát dělají čerstvý, sám si ho dochucuji, k tomu dobré bagety. Osmdesát procent mého uspokojení je dosaženo. Příjemné překvapení bylo kuře, žádná

prsa, ale stehýnka a křidélka, křehká a šťavnatá. Pomfritům nefandím, normálně je nechávám na talíři, jen ochutnávám – a další překvapení. Nejsou přesmažené na špatném oleji a jsou pokapané citronem, hned je to něco úplně jiného. Proti svému zvyku jich sním většinu. Moučník je puding, něco podobného jako *crema catalana*, ale bez karamelu a zde na povrchu plave sušenka. Batoh a klobouk leží vedle mne na židli, takže můj status poutníka je ostatním hostům zřejmý. Míjí mne starší pán, poklepe mi na rameno a přeje mi dobré chutnání – *que aproveche*. Děkuji, je to milé. To je ta lidská vlídnost, kterou mám na Španělech rád a ve střední Evropě ji postrádám. Spokojený se vracím k *albergu*.

Před *albergem* již čekají dva další poutníci, jeden pěší a jeden cyklista. Ve tři hodiny přijíždí na kole seňora, odmyká vstupní dveře a oznamuje, že si tu můžeme nechat batohy a musíme se jít registrovat a zaplatit do turistické informační kanceláře nedaleko v centru. Vysvětluje nám cestu a my vyrážíme. Společnými silami a hlavami kancelář poměrně rychle nacházíme, registrujeme se, platíme pět eur, dostáváme poutnické razítko, číslo postele a klíč od *albergu*.

Vracím se, převlékám, poutnické oblečení věším na ramínka na kraj palandy nad sebou. Vytahuji své poutnické podklady a studuji pochodový program příštích dnů. Nebudí ve mně nadšení – až do Bilbao vede cesta jen vnitrozemím, po silnicích, podle silnic a dálnic, nahoru dolů. Tak jsem si přímořskou trasu nepředstavoval. Musím to nějak urychlit, ale s takhle těžkým batohem nemám šanci ujít za den více, než jsem zvládal doposud. Uvědomuji si, že na regálu před vstupem do místnosti ležely nějaké letáky o *camino taxi*. Jdu tam, vedle informací leží i obálky na vyplnění jména, občanství, místo odeslání a místo určení. Do této obálky se má vložit pět eur a má se připevnit nahoru na batoh, který se má nechat někde u vchodu do *albergu*. Znova studuji v podkladech, jak bych mohl zkrátit vzdálenost do Bilbao alespoň

na dva dny. Bez batohu bych se mohl dostat alespoň k jeho předměstí. Vyšel bych hned v sedm ráno, za svítání, koupil bych si něco k snídani a s sebou na cestu. A bez batohu, jen s plátěným batůžkem s vodou, bundou a pláštěnkou bych mohl dojít do večera až do Berrionda – *albergu* Mendata. A to už bych měl polovinu vzdálenosti za sebou. Vyhledávám si telefonní kontakt a zjišťuji, jestli mi mohou zarezervovat postel na zítřek, že dorazím asi až večer. Seňora odpovídá, že není problém, není ještě sezona, a poznamenává si moje křestní jméno a občanství.

Tak, jedna věc je vyřízena a teď ještě zavolat *camino taxi*. Volám na číslo z obálky a ozývá se mi mužský hlas. Informuji seňora, co bych zítra potřeboval a že bych ho asi potřeboval i na pozítří. Říká, že to není problém, ať nechám u vchodu batoh a obálku s pěti eury. Poznamenává si mé křestní jméno, já se ptám na jeho, jmenuje se Tino. Druhá důležitá věc vyřízena. Doufám, že to dobře dopadne, a teď ven do ulic, sehnat si stravu na ráno a na celý den. Zítra a pozítří zřejmě budu muset své oblíbené rituální *menu del día* vynechat.

Jdu uličkami okolo kostela Santa María z 13. století. Působí spíš jako hrad než jako kostel. V jedné uličce narážím na samoobsluhu s potravinami, která právě otvírá po odpolední siestě. Kupuji dvě lahvičky poměrně hustého kakaa Cola Cao, koláč a croissant na snídani. Pro doplnění denních kalorií vybírám jeden sendvič se sýrem a jeden se šunkou, které mi čerstvě připravuje seňora u pultu s krásně vonícími sušenými šunkami, salámy a sýry. Nakonec pořizuji ještě láhev minerálky a spokojen s nákupem se vracím do *albergu*, abych vše uložil do ledničky v kuchyňce.

Albergue se pomalu zaplňuje a já jdu zpátky do centra. Napadá mne ohlásit se alespoň svým bližním a nejbližším přátelům, kteří se mnou můj úmysl a celou moji přípravu na tuto cestu upřímně duševně sdíleli, že ještě žiji. Jdu se zeptat do turistické informační kanceláře, jestli je někde ve městě veřejný

počítač s internetem, ale seňora o žádném neví. Odcházím a náhle zahlédnu v hale na stolku u stěny zapnutý počítač. Vracím se a ptám se, jestli je napojen na internet. Dozvídám se, že ano, a tak poprosím, abych ho směl krátce použít. Dovolí mi to na pět minut. Odesílám mně blízkému světu krátkou zprávu o své stálé existenci s předmětem „Trpět-livost“. A s nadšením čtu zprávu od své dcery Caroline, studující v Berlíně, že byla nominována do olympijského skateboardového týmu na olympiádu v Tokiu 2020. Je to ještě dlouhá doba, za tři roky se toho může hodně stát, ale už samotná tato skutečnost je životní zážitek. Alespoň pro mne, pro tátu to nyní znamená moc, mám dojem, že bych to měl trochu oslavit. Říkám si, že co pro ni znamená dostat se do olympijské nominace, to je teď pro mne tahle poutnická cesta a její přežití.

Vycházím zpět do ulic, slunce ještě hladí odpoledními hřejivými paprsky. Oslovila mne vinárnička se dvěma stolky stojícími venku, jako kdyby mne vítaly a čekaly na mne. Nemohu odmítnout, objednávat si sklenku dobrého červeného vína a nechávám se zahřívat sluncem. Myslím na dnešní den, na dceřinu nominaci i na zítřek, co mne asi čeká.

Slunce ztrácí sílu, k tomu se zvedá docela chladný větřík. Ještě chvílku sedím a odpočívám, dopiju sklenku a vracím se do *albergu*. Ten se mezitím skoro zaplnil. Mezi nocležníky jsou jen tři ženy, zbytek tvoří muži mladého a středního věku. Balím do batohu všechno, co ráno a na zítřejší cestě nebudu potřebovat. Po deváté hodině jsou již skoro všichni poutníci v posteli, já zalézám do spacího pytle a doufám, že budu moci brzy usnout a posílit se na zítřejší dlouhou etapu.

Omyl, skutečnost je jiná. Z kuchyně sem doléhá hlas anglicky mluvícího muže, nevím, s kým se baví, slyšet je jen jeho. Drží svůj referát přibližně do půl dvanácté. Svým chrápáním jej doprovází Ital, který leží na posteli těsně přisunutě k té mojí. Možná to je ten důvod, proč mé přetížené údy za-

čínají protestovat. Kolena, ramena, kyčle nepřijímají žádnou polohu bez bolestivých ozvěn. Když konečně kolem půlnoci Angličan a současně i Ital projevují určitou únavu ve svých akustických aktivitách, zazvoní Italovi mobil a on nejméně půl hodiny hlasitě hovoří. Asi má pravdu, že pro telefonování je nejpříhodnější doba klidu, aby ho nikdo nerušil. Až někdy později se mi daří usnout, nevím kdy a nevím jak.

4.

SPRINTEM DO BILBAA

Drnčí mi v levém uchu, k tomu zní v pozadí nějaká melodie. Normálně mi v levém uchu jen šumí, tohle je ale divný sen. Pravému uchu by se to stát nemohlo, to je úplně hluché. Proč to nepřestává, proč sen pokračuje, když už jsem ze třetiny probuzený? Snažím se pootevřít oči, rozpoznávám nějaké světélko vedle polštáře. Náhle se mi zvolna rozsvěcí i v hlavě: budík! Rychle mobil schovávám do spacího pytle, aby nerušil ostatní poutníky, a snažím se najít to správné tlačítko, abych ho umlčel. Zkousím ho nahmatat po celé jeho ploše a nemohu uvěřit, že tak malý mobil může být náhle tak velký. Konečně. Všude je tma, proč mne ten přístroj tak nehorázně budí v tuto nehumánní dobu? A v hlavě se mi rozsvěcuje po druhé. Dnes mne čeká šílený čtyřicetkilometrový maraton a já si musel nastavit budíček na šest hodin. Pro neranní ptáče jako já hrůza. Musím makat a rychle vstávat.

Ani nepřemýšlím, co mne všechno bolí, stejně mi to nepomůže. V batohu mám všechno předbaleno, má poutnická uniforma a mini ručník visí na ramínkách kolem postele a taška s hygienou jsou pod postelí. S baterkou přemísťuji batoh a potom zbytek svého poutnického vybavení do společné místnosti s kuchyňkou, kde si mohu rozsvítit. Rychle do umývárny, oživuji se studenou vodou, svlékám spací svršky, šatím se poutnickými. Jdu zpátky do kuchyňky, nacházím dva větší hrnky a plním je do poloviny Cola Caem, doplňuji horkou vodou z kohoutku a zapínám tím své předem zakoupené croissanty a koláč. Na své ranní poměry zvládám vše v závratné rychlosti. Z velkého batohu vytahuji malý lehký plátěný batoh a ukládám do něj pláštěnku, sendviče, osobní doklady, poutnické podklady o celém *Camínu* a ubytovnách, nějaké medikamenty, masti a vodu. Zapínám vel-

ký i malý batoh. Na vršek velkého batohu připevňuji obálku pro *camino taxi* se svým jménem, místem vyzvednutí, s cílovou adresou *albergu*, a hlavně s pěti eury. Batoh pokládám za vstupní dveře. Napadá mne, co kdyby ho nikdo nevyzvedl? Jak jsou tihle *camino*-dopracovníci spolehliví? Co kdyby těch pět eur někdo z obálky vzal? No, je vidět, že jsem se od českého myšlení ještě úplně neosvobodil, lepší je na to nemyslet. Nic jiného mi ani nezbývá, s váhou tohoto batohu bych nejenom já, ale těžko vůbec i někdo jiný ten můj dnešní maraton ušel.

Beru svůj batůžek vážící nádherná čtyři kila a vycházím z *albergu*. Ještě je ranní šero, je 6.45, a tak tedy jdu...

Jdu, nebo se vznáším? Již zcela při svěžím vědomí, takřka bez zátěže, s odpočatými údy bez bolesti. Zpívám si, že „svět je krásný, svět je krásný“, jako Starci na chmelu z nezapomenutelného českého muzikálu mých mladých let. Na poutnické značky musím dávat pozor vždycky, ale nyní v šeru obzvlášť. Dnes nemám čas na bloudění. Nasazuji pátou chodeckou rychlost – pět km za hodinu – a po pěti stech metrech opouštím rovinu i silnici. Po hrubé polní a luční cestě se dávám do prvního dlouhého stoupání. Ranní šero se již loučí, sluneční paprsky lehce osvětlují krajinu, nebe je modré bez mráčku. Zdravím se s místními býky, kteří si přicházející den užívají ještě vleže. Stále se těším pohledem na modré moře, které se pomalu vzdaluje. Po třech kilometrech přichází skoro rovina, po dalším opět mírné stoupání. Procházím kolem poustevny Ermita del Calvario de Maia, vybavené *albergem*, barem a malým obchůdkem pro poutníky. Je tu hezky, ale na zastávku ani pomyšlení. I do kopce se držím mezi čtvrtou a pátou rychlostí, musím tento průměr udržet, jinak bych do dnešního cíle nedorazil. U přírodního pramene u cesty doplňuji zásobu, docházím na vrcholek kopce, více než čtyři kilometry mám za necelou hodinu za sebou. Pohledem se

loučím s mořem a sestupuji do dobytkářské vesničky Olatz. Po rovince míjím bar Zelaieta, v tuto ranní hodinu ještě zavřený. Dále kolem poustevny San Isidro směrem na Arnoate, přes potok Anu. Slunce sice přidává na světle, ale paprsky zatím nepálí. Stále stoupám. Poměrně příkře, zapojuji své hůlky již naplno a jsem vděčný za tu nepatrnou váhu čtyřkilového batůžku. Po dalších třech kilometrech jsem na vrcholku kopce, pět set metrů nad mořem, což je i dosavadní převýšení od Deby, ležící u moře. Je 10 hodin. Za mnou zůstává již přes 13 km a já si užívám mírný sestup kolem statku – usedlosti Damukorta, kde je možné se občerstvit. Jdu až do vesničky Arnoate a zde pod přístřeším s přírodním pramenem doplňuji svou zásobu vody a usazuji svoji tělesnou schránku na dřevěnou lavici. Alespoň na 10 minut, trochu regenerovat své statečné údy. Budu je dnes ještě hodně potřebovat, ušel jsem asi třetinu cesty a další ne zrovna příjemná stoupání a klesání mne očekávají. Deset minut je pryč, jako když mávne proutkem.

Kráčím opět svižněji, údy mi děkují za tak dlouhý odpočinek. Ve 400 m n. m. jdu šest kilometrů skoro po rovině, sice po velice hrubé, nerovné a kamenité polní cestě, ale bez prudkých dlouhých stoupání a klesání. Procházím vesničkou Amulategi a asi po dalších dvou kilometrech přichází nemilé překvapení, zakřikl jsem to. Dívám se před sebe dolů, skoro jako ze žebříku. Předemnou je brutální sestup, cesta si tu nezaslouží své pojmenování. Štěstí že neprší, to bych asi musel někde sehnat lavor a vzít to šusem. Hůlky brzdí, jak mohou, snažím se sestupovat co nejopatrněji. Jestli dojdu až do Santiaga, asi je dám pozlatit. Konečně se mé nohy opět radují z rovny země pod sebou, holky v kolenou už začaly protestovat. Procházím vesničkou Arretxinaga kolem pustevny San Joaquín a Santa Ana, po dvou mostech přecházím řeku Urko a ocitám se před *albergem* a klášterem Padres Carmelitas. Pokračuji vesnicí Markina-Xemein, kde se nalézá další *albergue*.

Mám asi 24 km za sebou a už „jenom“ 15 km do cíle v Berri-ondo, *albergu* Mendata. Třináctá hodina odbila, lampa sice nesvítila, ale v mém žaludku začíná být jasno. Na příhodném místě se musím pokusit jeho pocity alespoň trochu ztlumit sendvičem, však on ví, že ho mám v batůžku. Zatím ještě pokračuji přes řeku Artibai mírným stoupáním k poustevně Nuestra Señora de Erdotza. Jako na zavolání mne zanedlouho zdraví vytoužený pramen u cesty. Zde již nejde jen o vodu, v žaludku mi hlasitě kručí, tentokrát ale z radosti. Dopřávám mu v tuto chvíli ten nejdělicatnější sendvič na světě, zalévaný tou nejdělicatnější čerstvou vodou z přírodního pramene. Tak jako žaludek si i mé končetiny tuto přestávku užívají a po 20 minutách bez velkého protestu akceptují mé rozhodnutí pokračovat.

Přede mnou se otvírá příjemný pohled na kamenný obloukový most přes potok, napůl skrytý pod břechťany. Pokračuji po hezké pobřežní cestě vykládané kořeny a přírodními kameny. Cesta místy lemovaná borovicemi začíná trochu strměji stoupat, opět přicházejí ke slovu hole. Nechávám za sebou sousedící vesničky Irruzubiet, Altzaga a Arta a snesitelným svahem sestupuji do vesnice Bolibar, odkud pocházela rodina známého venezuelského osvoboditele Jižní Ameriky, Simona Bolívara. Procházím kolem jeho muzea a dále náměstím s radnicí a barem skrytým pod starými arkádami, hostícím několik odpočívajících poutníků. Od rána jsem jich několik předhonal, vyráželi z *albergů*, které jsem po cestě míjel. Při mém vzletném „sprintu“ se ale zatím nikomu nepodařilo předejít mne. Rád bych se toho privilegia vzdal a přisedl si k ostatním pod arkády, ale je po třetí hodině, přede mnou ještě asi 10 km a tyčící se další poměrně příkré stoupání.

Raději jdu dál, kolem kostela San Tomas se dvěma věžemi, a se vši vervou stoupám po středověkém chodníku ke klášte-ru Zenarruza. Po dalším kilometru jsem konečně na kopci,

opět přibližně ve 350 m n. m., a zase sestupuji přes vesničku Uriona strmým kilometrovým svahem, mezi houštím a křovinami, kolem vesničky Gerrikaitz. Přecházím přes potok Lea a ve vesničce Munitibar můj sestup končí na 180 m n. m. Zde se také nachází *albergue*, bar a obchod, nic takového mne ale nesmí zajímat. Znova se přede mnou otvírá kilometrové nepříjemné stoupání až do vesničky Aldaka na vrcholu kopce v 270 m n. m. A to už nemohu holky ve svých kolenou ani hořící chodidla utišit, i kdybych zpíval jako Caruso. Prostě toho mají dost, jsou unavené a bolí. Teď už se jen přemáhám, zbývají asi 3 km sestupu do cíle ve 100 m n. m. Už ani hůlky mi příliš neodlehčují. Sestup polní cestičkou provází několik potůčků, na jednom místě musím hole použít jako mačety, abych zvítězil nad agresivním mlázím a houštím. Konečně přichází vytoužená rovinka a vesnička Berriondo. Poutnické značky mne vedou k *albergu*, který vypadá jako bavorská venkovská rezidence s terasami, květinami, zahradou. Mně v tu chvíli ale připadá jako nádherný středověký zámek, který zde čeká na svého prince, moji maličkost. Je 17.30, mám za sebou přibližně 40 km a skoro jedenáct hodin náročné chůze. Sám nemohu věřit, že ještě žiji.

Vcházím do svého zámku, vítá mne a představuje se mi příjemná seňora Borja. Říká, že již mají plno, jestli jsem Jiri. Prý mám štěstí, že jsem si místo rezervoval předem. Můj batoh leží vedle recepce, více štěstí už ani nemohu mít, všechno funguje. Říkám jí, že jsem také rád, ale že už bych stejně dále jít nemohl a musel bych si ustlat někde venku, na terase. Seňora Borje to bohudík vzala jako vtip a po zaplacení 12 eur mi ukazuje mou palandu. Také se mne ptá, jestli budu chtít něco k večeři, že pro poutníky nabízí menu za 9,50 eur a snídaní za 3 eura. Cítím se jako v říši divů, jen se ještě nesměle ptám, jestli bych mohl dostat jako předkrm míchaný salát. Odpovídá, že normálně je polévka, ale jestli chci, připraví ho pro mne. Jako hlavní jídlo je telecí přírodní řízek s pomfrity

a *flan* jako moučník. Večeře se podává ve společné místnosti od sedmi. Jsem bezmezně nadšený, děkuji a děkuji. Na *Camínu* má jen několik málo *albergů* tuto nabídku a já s tím již ani nepočítal. Že by mne svatý Jakub odměňoval za můj dnešní výkon?

Padám na postel, ale jen na pár minut. V *albergu* je jedna místnost pro osm poutníků a druhá pro dvanáct, samozřejmě bez rozdílu pohlaví. Já jsem v té větší. Jdu se opláchnout do umývárny se třemi sprchami, převlékám se do suchého trika a krátkých kalhot. Promočenou poutnickou uniformu věším na prádelní šňůru. Kolíčky už žádné volné nejsou, ale mám vlastní, a navíc i tři lehká plastová ramínka. Věším na ně všechny své poutnické svršky. Místnost je prázdná, povlékám si postel a polštářek obdrženým jednorázovým povlečením a rozkládám svůj spací pytel.

Studuji v podkladech náročnost ztřešší cesty do Bilbao. Až k němu jsou tři dlouhá strmá stoupání, to bych po dnešní čtyřicetikilometrové cestě s velkým batohem také nezvládl. Je to dalších 40 km až do centra Bilbao, kde je několik *albergů*. Musím hned zkusit ubytování zarezervovat. Telefonuji do jednoho na okraji staré části města Casco Viejo. Bohužel mají obsazeno, ale seňor v telefonu mi doporučuje jiný, vzdálený od nich asi 20 minut pěšky. Děkuji a zjišťuji, že i do něj mám telefon. Ozývá se mi mladý mužský hlas a bohudík mi potvrzuje rezervaci a vysvětluje, jak je v najdu. Musím ale dorazit co nejdříve, odpoledne se střídají s kolegou, aby nedošlo k nějakému nedorozumění.

Tak a nyní mohu zavolat Tinovi z *camino taxi* a domluvit transport batohu do Bilbao. Po chvíli je vše zařízeno. Mám o další kámen na srdci méně.

V 18.30 se jdu na terasu trochu pokochat pozdními slunečními paprsky a beru si s sebou masti na svalstvo a na klouby. Je to takové placebo, mám lepší pocit, že proti bolestem něco dělám. Navíc se tkáně masírováním lépe prokrvují

a tím i lépe regenerují. Někteří poutníci se zájmem pozorují mé počínání a podezírají mne, jestli nejsem profesionální masér. Ujišťuji je, že ne, ale býval jsem aktivní sportovec a masírovaný často, něco jsem odkoukal. Těm poutníkům, kteří se jen opatrně pohybují na zalepených puchýřích, ale masáž nepomůže.

V 19 hodin vstupuji do společné místnosti. Osazenstvo tvoří většinou mladí poutníci, odhaduji od 18 do 30 let. Italové, Němci, Španělé, jiní Evropané, několik Asiatů, asi ze dvou třetin mužského pohlaví. V každém *albergu* to je různé, co se týče národností, stáří, pohlaví. Při večeři všeobecně vládne mezi poutníky rozhovor – odkud jsi, odkud jdeš, kam až chceš dorazit, kolik na to máš času – *Camino* je přítomno stále. U mě to většinou doplňuje otázka: „A kolik ti je let?“ Mé stříbrné vlasy nic nezapřou.

Večeře je, jak mne seňora Borja předtím informovala, boží. K tomu sklenka vína a pramenitá voda. Normálně nevečeřím, ale dnes se ty odpolední sendviče nedal považovat za dostatečné vyrovnání všech spotřebovaných kalorií. Restaurant s třemi michelinskými hvězdami by teď nemohl být lepší.

Po večeři se ještě ptám seňory Borji, kdy nejdříve mohu dostat snídani. Říká, že normálně v sedm, ale jestli potřebuji, mohla by být i v půl. Prosím ji o to, kupuji si od ní tři třetinové lahve piva Estrella Galicia a jdu si ještě užít terasu. Mám obavu, že se mi dnes nebude usínat lehko. Ze zkušenosti vím, že v klidné poloze vleže se probouzejí všichni horečnatí a bolestiví broučci ve svalstvech a kloubech. Pivo v rozumném množství na ně působí tak trochu jako narkóza. A spánek je před zítřkem tím nejdůležitějším krokem.

Takhle doufaje se v devět hodin odeběrám na své přepychové palandové lože a zjišťuji, že polovina poutníků mne již předběhla. Usínám poměrně rychle, velká únava a pivo spojují své síly a já vítězím i nad neposlušnými broučky.